

Marta Kromka, Katarzyna Ptaśnik-Cholewa

Diagnoza przedszkolna jako wsparcie sukcesu edukacyjnego dziecka

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 3,
105-121

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Marta Kromka,
Katarzyna Ptaśnik-Cholewa
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Diagnoza przedszkolna jako wsparcie sukcesu edukacyjnego dziecka

Proper Diagnostic Assessment
of Preschool Children as a Platform
for Ensuring Educational Success

Wprowadzenie

Zmiana w systemie oświaty w kierunku obniżenia wieku szkolnego przez kilka ostatnich lat stała się tematem licznych debat, konferencji oraz artykułów naukowych. Problem ten dotyczy obniżenia wieku podejmowania obowiązku szkolnego z siedmiu na sześć lat. Zasadnicze pytanie dotyczy kwestii, czy sześciolatki są już gotowe na rozpoczęcie edukacji w szkole podstawowej, czy może jednak dzieci starsze o rok lepiej odnajdą się w szkolnej rzeczywistości? Czy rozwój sześciolatków jest wystarczający, aby mogły one w pełni korzystać z przywilejów szkolnej edukacji?

Niniejszy artykuł ma na celu zaakcentowanie znaczenia diagnozy oraz monitorowania rozwoju i postępów edukacyjnych dziecka sześciolatniego stojącego „na progu” szkoły podstawowej, przy jednoczesnym uchwyceniu złożoności i wielowymiarowości, zalet i możliwości, a także ograniczeń postępowania diagnostycznego. Tematyka ta, choć zawsze aktualna, nabiera szczególnego znaczenia w kontekście podjętych w ostatnich latach reform odwołujących się bezpośrednio do najwcześniejszych, a być może i najważniejszych w życiu dziecka, etapów kształcenia – edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej.

Znaczenie przedszkola w kreowaniu sukcesu edukacyjnego sześciolatka

Edukacja przedszkolna stanowi bardzo ważny etap w rozwoju dziecka. Pomimo iż pierwszym w sensie chronologicznym, jak i pod względem istotności wpływów na dziecko, środowiskiem wychowawczym jest rodzina, przedszkole również spełnia ważną rolę, stanowiąc kontynuację i poszerzenie wychowania rodzinnego¹. Na przedszkolu jako instytucji opiekuńczo-wychowawczej spoczywa zadanie zapewnienia dziecku warunków do wszechstronnego rozwoju emocjonalno-społecznego, umysłowego a także fizycznego². Dyskusja nad kształtem i kondycją polskiego przedszkola, tego jak powinien wyglądać program nauczania oraz oferta kierowana zarówno do dzieci, jak i ich rodziców, trwa od kilku lat³. Każdy rodzic staje przed dylematem wyboru jak najlepszego przedszkola dla swojego dziecka, przedszkola które stworzy naturalne, wspierające, bogate w bodźce warunki dla rozwoju każdego malca⁴.

W związku z obniżeniem wieku rozpoczęcia nauki szkolnej do 6. roku życia, szczególną uwagę zwraca się obecnie na rolę przedszkola w przygotowaniu dziecka do wypełniania obowiązku szkolnego. W tym kontekście jednym z głównych zadań edukacji przedszkolnej, jako etapu poprzedzającego naukę, jest przygotowanie młodego człowieka do pomyślnego rozpoczęcia nauki w szkole. Podkreśla się zatem konieczność stworzenia warunków umożliwiających optymalne rozwijanie potencjału dzieci, co w dalszej perspektywie skutkować ma dużym prawdopodobieństwem osiągnięcia przez nie sukcesu edukacyjnego.

Rozpoczęcie nauki w szkole jest dla każdego dziecka trudnym przeżyciem. Szkoła niesie bowiem wiele nowych wyzwań, zadań i wymagań, którym dziecko musi sprostać. Dobrze przystosowane do warunków szkoły dziecko potrafi w środowisku szkolnym zaspakajać swoje potrzeby, nawiązywać kontakty z dorosłymi członkami społeczności szkolnej, prawidłowo funkcjonować w grupie rówieśniczej, uzyskując jednocześnie dobre wyniki w nauce, a przy tym nie wykazuje symptomów zaburzeń w zachowaniu⁵.

Odpowiednie przygotowanie dziecka do rozpoczęcia nauki i zapewnienie mu pozytywnych doznań od pierwszego jej dnia jest kluczowe dla jego dalszej kariery edukacyjnej. Jak zauważa E.M. Szumilas, „pierwsze doświadczenia edukacyjne zazwyczaj znacząco wpływają na sferę moty-

¹ I. Dzierzgowska, *Przedszkola wielu możliwości*, „Dyrektor Szkoły”, 166(2007)10, s. 48.

² M. Styczyńska, *Wspomaganie rozwoju dziecka przedszkolnego*, „Dyrektor Szkoły”, 166(2007)10, s. 46.

³ J. Króliczek i H. Pawlita, *Kondycja wychowania przedszkolnego*, „Dyrektor Szkoły”, 150(2006)6, s. 51.

⁴ M. Styczyńska, *Wspomaganie rozwoju dziecka przedszkolnego*, art. cyt., s. 46.

⁵ I. Stańczak, *Diagnoza i ewaluacja w przemianach edukacyjnych*, red. K. Wenta i E. Perzycka, Szczecin 2007, s. 167.

wacyjną, co wysoko koreluje z aspiracjami i sukcesami szkolnymi w początkowych latach nauki⁶. Problemy, których podłożem jest brak oczekiwanych przez dziecko osiągnięć szkolnych lub niezaspokojenie potrzeby sukcesu, rzutują bowiem na stosunek dziecka do nauki, zwykle kształtując negatywną postawę wobec obowiązków szkolnych i zahamowanie postępów edukacyjnych⁷. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na zagadnienie dojrzałości szkolnej, określanej również jako gotowość szkolna lub zdolność do nauki. Proponowane definicje ujmują dojrzałość/gotowość szkolną jako stan równowagi między możliwościami dziecka a oczekiwaniami szkoły w zakresie realizacji zadań edukacyjnych zawartych w programach nauczania⁸. Dotychczas terminy te traktowano zwykle jako synonimy, gdyż odnosiły się do dziecka siedmioletniego, które w zbliżonym czasie osiągało zarówno odpowiedni poziom dojrzałości psychofizycznej, jak i kompetencji szkolnych stanowiących o gotowości do nauki. B. Surma zwraca jednak uwagę, że w związku z obniżeniem wieku szkolnego do wieku 6 lat, powstaje pewna rozbieżność pomiędzy znaczeniami tych terminów⁹. Dojrzałość szkolna obejmuje swym zasięgiem również dojrzałość fizyczną wyrażającą się odpowiednim wzrostem i ciężarem ciała, sprawnością motoryczną oraz poziomem funkcjonowania zmysłów, a więc te aspekty, których rozwój zależy bezpośrednio i w największej mierze od wieku¹⁰. Gotowość szkolna skupia się przede wszystkim na umiejętnościach dziecka. Zagadnienie rozpoczęcia nauki szkolnej przez dziecko sześciolatek powinno być więc ujmowane głównie w aspekcie gotowości szkolnej, akcentującej przede wszystkim posiadanie przez dziecko odpowiednich kompetencji szkolnych¹¹. Warto zwrócić uwagę, że na gotowość szkolną składają się nie tylko indywidualne możliwości dziecka, ale także oczekiwania rodziców oraz wymagania systemu edukacji, w szczególności szkoły. Podkreśla się zatem dynamikę i relatywizm poziomu gotowości szkolnej. Dziecko może być zatem przygotowane do funkcjonowania w określonym typie placówek, pracujących zgodnie z danym programem nauczania, a nie do podjęcia nauki w ogóle¹². Z tego względu w ocenie gotowości szkolnej należy uwzględniać cechy i warunki placówki, w której dziecko ma podjąć naukę¹³.

⁶ E. M. Szumilas, *Zdrowie i rozwój polskich sześciolatek*, „Wychowanie w Przedszkolu”, (2008)6, s. 5.

⁷ B. Skalbani, *Diagnostyka pedagogiczna. Wybrane obszary badawcze i rozwiązania praktyczne*, Kraków 2011, s. 41.

⁸ Tamże, s. 228.

⁹ B. Surma, *Gotowość szkolna do uczenia się matematyki dzieci sześciolatek w przedszkolu Montessori – raport z badań*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce”, 28(2013)2, s. 35–36.

¹⁰ E. Jarosz, *Wybrane obszary diagnozowania pedagogicznego*, Katowice 2002, s. 69.

¹¹ B. Surma, *Gotowość szkolna do uczenia się matematyki dzieci sześciolatek w przedszkolu Montessori – raport z badań*, art. cyt., s. 35–36.

¹² E. Jarosz, *Wybrane obszary diagnozowania pedagogicznego*, dz. cyt., s. 69.

¹³ E. M. Szumilas, *Zdrowie i rozwój polskich sześciolatek*, art. cyt., s. 5.

Sukces szkolny dziecka jest pochodną wielu czynników, jak np. cechy indywidualne, czynniki środowiskowe, grupa rówieśnicza, przy czym szczególną rolę w tym zakresie odgrywa nauczyciel, na którym spoczywa obowiązek stworzenia warunków i klimatu stymulującego wszechstronny rozwój indywidualnych predyspozycji każdego wychowanka¹⁴. Z punktu widzenia cech dziecka, gotowość szkolna przejawia się opanowaniem przez nie kompetencji o charakterze poznawczym, emocjonalnym, moralnym, społecznym, a także fizycznym, umożliwiających sprostać wymaganiom stawianym przez program nauczania¹⁵.

W tym miejscu należy zadać pytanie o to, jak postępować, aby zapewnić szanse na sukces edukacyjny dzieciom przygotowującym się do wejścia w nowy i wymagający etap życia, jakim jest podjęcie nauki szkolnej.

Diagnoza przedszkolna jako podstawowe narzędzie wsparcia rozwoju dziecka

Każdy z nas zdaje sobie sprawę, że dzieci różnią się między sobą. Różnice te dotyczą zarówno rozwoju umysłowego oraz emocjonalno-społecznego, jak i fizycznego, motorycznego i zdrowotnego. Również zakres wiedzy dzieci jest bardzo zróżnicowany, czego powodem są z jednej strony ich wrodzone predyspozycje, z drugiej zaś wpływ środowiska, w jakim się wychowują, czyli to, co „wyniosły z domu”¹⁶. Wszystkie te elementy bez wątpienia wpływają na gotowość dzieci do podjęcia nauki. Aby stworzyć najlepsze warunki dla rozwoju dzieci, nauczyciel przedszkolny powinien dobrze je poznać, móc określić ich zainteresowania, poznać słabe i mocne strony, tak, aby następnie dobrać dla dzieci idealny program. Dlatego też praca z dzieckiem wymaga dogłębnej diagnozy¹⁷. Dodatkowym argumentem na potwierdzenie słuszności prowadzenia całościowej i pogłębionej diagnozy przedszkolnej jest sama specyfika wieku przedszkolnego. Jest to bowiem najbardziej sensytywny okres rozwojowy w życiu człowieka, charakteryzujący się podatnością na wpływy otoczenia i plastycznością rozwoju. Żaden inny okres rozwojowy nie daje tak znacznych możliwości kompensowania braków rozwojowych. Trafna dia-

¹⁴ T. Wejner, *Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny*, Wrocław 2012, s. 330, dostępny online, http://www.ptde.org/file.php/1/Archiwum/XVIII_KDE/XVIII%20KDE%20-%20referaty/Wejner.pdf. (dostęp: 12.07.2014).

¹⁵ A. I. Brzezińska, J. Matejczuk, A. Nowotnik, *Wspomaganie rozwoju dzieci 5-7 letnich a ich gotowość do radzenia sobie z wyzwaniem szkoły*, „Edukacja”, 117(2012)1, s. 8.

¹⁶ M. Kochan-Wójcik, *Diagnoza i monitorowanie rozwoju małego dziecka. Wprowadzenie*, „Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Przedszkoli”, Wrocław 2005, <http://www.oskko.edu.pl/wroclaw-05-2005> (dostęp: 23.07.2014).

¹⁷ E. M. Szumilas, *Zdrowie i rozwój polskich sześciolatek*, art. cyt., s. 5.

gnoza pozwala na odpowiednie stymulowanie rozwoju dziecka i eliminowanie przyczyn powodujących nierówności w rozwoju¹⁸.

Początki diagnozy rozumianej jako rozróżnienie, rozpoznanie lub osądzanie sięgają starożytnych prac szkoły Hipokratesa¹⁹. Od tego czasu przez wiele stuleci termin diagnoza związany był z naukami medycznymi, gdzie służył najpierw do identyfikacji patologicznego stanu organizmu, a następnie do charakterystyki ogólnego stanu zdrowia jednostki²⁰. Obecnie pojęcie diagnozy upowszechniło się w wielu dziedzinach wiedzy, poszerzając jednocześnie swój zakres treściowy i znaczeniowy poza wąskie rozumienie medyczne, sprowadzające się jedynie do oceny sytuacji na podstawie jej symptomatologii²¹. Od 1935 roku, za sprawą Heleny Radlińskiej, pojęcie diagnozy zaistniało również w polskiej pedagogice, wpisując się trwale zarówno w jej działalność naukową, jak i praktyczną²².

Współczesna diagnoza w pedagogice definiowana jest jako „rozpoznanie na podstawie zebranych objawów i znanych ogólnych prawidłowości badanego złożonego stanu rzeczy przez przyporządkowanie go do typu lub gatunku, dalej przez wyjaśnienie genetyczne i celowościowe, określenie jego fazy obecnej oraz przewidywanie rozwoju”²³. Rozwinięta i holistyczna diagnoza obejmuje szereg złożonych czynności poznawczych – zbieranie i selekcja danych, rozpoznawanie, identyfikacja, wyjaśnianie i wyciąganie wniosków – które mają prowadzić do jednego, wspólnego celu, jakim jest podejmowanie optymalnych decyzji i projektowanie zmian²⁴. Każdemu z powyższych etapów czy aspektów postępowania diagnostycznego przypisany jest odpowiedni typ diagnozy cząstkowej²⁵.

W tym ujęciu diagnoza jest nie tylko ważnym elementem poznania naukowego, ale pozwala również wyprowadzić istotne implikacje dla praktyki pedagogicznej²⁶. Diagnozowanie nie może bowiem pozostać jedynie stwierdzeniem faktu na gruncie deklaracji, wyniki procesu diagnostycznego powinny przede wszystkim stanowić racjonalne przesłanki dla form i kierunków praktycznego działania pedagogicznego²⁷.

Czynności diagnostyczne, jakkolwiek wyodrębnione i nazwane, stanowią integralny element każdego działania o charakterze pedagogicz-

¹⁸ S. Włoch, A. Włoch, *Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Warszawa 2009, s. 119.

¹⁹ E. Lisowska, *Diagnostyka pedagogiczna w pracy z dzieckiem i rodziną*, Kielce 2008, s. 18.

²⁰ K. Marzec-Holka, *Wybrane zagadnienia diagnostyki pedagogicznej*, Bydgoszcz 1990, s. 8.

²¹ E. Wysocka, *Człowiek a środowisko życia*, Warszawa 2007, s. 55.

²² K. Marzec-Holka, *Wybrane zagadnienia diagnostyki pedagogicznej*, dz. cyt., s. 10.

²³ S. Ziemiński, *Problemy dobrej diagnozy*, Warszawa 1973, s. 212.

²⁴ B. Skalbiana, *Diagnostyka pedagogiczna*, dz. cyt., s. 18.

²⁵ E. Lisowska, *Diagnostyka pedagogiczna w pracy z dzieckiem i rodziną*, dz. cyt., s. 19.

²⁶ I. Stańczak, *Diagnoza społecznego funkcjonowania dziecka w roli ucznia klas początkowych*, dz. cyt., s. 165.

²⁷ S. Włoch i A. Włoch, *Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, dz. cyt., s. 105.

nym²⁸. Zdaniem A. Podgóreckiego diagnoza jest punktem wyjścia w postępowaniu celowościowym w naukach praktycznych. Każda działalność praktyczna, jeżeli ma prowadzić do racjonalnych, profesjonalnych i skutecznych działań, uwzględniających dobro uwikłanych w daną sytuację podmiotów, powinna być poprzedzona dogłębnym poznaniem badanego wycinka rzeczywistości. Należy rozpoznać, jak wygląda stan faktyczny, czy i na ile odbiega on od stanu postulowanego, należy również wskazać czynniki generujące tenże stan rzeczy, odkryć naturę i kierunek łączących je związków oraz o ile to możliwe, zaprojektować sposoby modyfikacji²⁹.

Diagnoza przedszkolna uwzględnia wszystkie wskazane wcześniej ogólne postulaty, a jednocześnie ukierunkowana jest na rozpoznanie poziomu osiągnięć dziecka i zmian w jego rozwoju i osobowości dokonujących się pod wpływem oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych³⁰. Diagnoza przedszkolna to przede wszystkim rozpoznanie gotowości szkolnej dziecka, a więc określenie czy jego rozwój intelektualny, fizyczno-ruchowy, emocjonalno-społeczny pozwoli mu na sprostanie obowiązkowi szkolnym. Kolejnym etapem diagnozy przedszkolnej jest wyjaśnienie przyczyn określonego stanu rzeczy oraz prognozowanie funkcjonowania dziecka w przyszłej roli ucznia³¹. Zgromadzony w trakcie procesu diagnozowania materiał pozwala nauczycielowi na uwzględnianie specyfiki każdego wychowanka, ocenę możliwości i deficytów dziecka w zakresie wszystkich kluczowych obszarów jego aktywności, a przez to dobór optymalnych metod i form pracy³².

Diagnoza należy do wiodących czynności praktycznych, które nauczyciele powinni realizować w toku ich działalności dydaktyczno-wychowawczej. Jedynie w szczególnych przypadkach posiłkują się oni wsparciem specjalistów. Szczególna rola wychowawcy w procesie diagnozy jest oczywista. Wychowawca to osoba, która zna swoich wychowanków najlepiej, gdyż każdego dnia ma liczne okazje do długotrwałej i wnikliwej obserwacji ich zachowań zarówno w czasie zabawy, jak i wykonywania obowiązków³³. Obowiązek diagnozy nakłada na nauczyciela ogromną odpowiedzialność za poprawność i rzetelność przeprowadzonego postępowania diagnostycznego. Błędna diagnoza jest niemal równoznaczna z podejmowaniem nietrafionych i niekorzystnych dla wychowanków decyzji.

²⁸ B. Skałbania, *Diagnostyka pedagogiczna*, dz. cyt., s. 39–40.

²⁹ A. Podgórecki, *Charakterystyka nauk praktycznych*, Warszawa 1962, s. 39.

³⁰ Diagnoza przedszkolna, <http://www.kpcen-torun.edu.pl/file/get/bf578f07ef93640f56f681721d4943d7> Bydgoszcz 2011 s. 8 (dostęp: 20.07.2014).

³¹ Tamże, s. 9.

³² E. Płóciennik, *Diagnoza pedagogiczna jako informacja o poziomie opanowania czynności przez dziecko w wieku przedszkolnym*, Toruń 2010, s. 269, dostęp online, http://www.ptde.org/file.php/1/Archiwum/XVI_KDE/plociennik.pdf (odczyt: 27.07.2014).

Z kolei prawidłowa, trafna i rzetelna diagnoza staje się przyczynkiem do uzyskania wymiernych korzyści wychowawczych i dydaktycznych. W każdym przypadku konsekwencje decyzji i działań podjętych na podstawie diagnozy rzutują w głównej mierze na dziecko i jego rozwój³⁴. Moralna odpowiedzialność nauczyciela za ucznia, za to kim się staje w kontekście jego możliwości rozwojowych, uwidacznia się, kiedy uświadomimy sobie, iż wczesna edukacja znacząco oddziałuje na dziecko nie tylko w krótkiej perspektywie najbliższej przyszłości, ale i w kontekście całego życia, począwszy od zapewnienia wzrostu samodzielności w zaspakajaniu potrzeb i dobrego samopoczucia, poprzez wspomaganie przyszłych efektów kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji aż po wzrost możliwości odniesienia sukcesu zawodowego i życiowego³⁵.

Wsparcie rozwoju dziecka w przedszkolu można zatem rozpatrywać z kilku perspektyw czasowych, którym przyświecają różne cele i sposoby ich osiągnięcia lub chociażby przybliżania. Po pierwsze możemy mówić o działaniach skierowanych na cele krótkoterminowe, wynikające z konieczności realizacji, w niedługiej przyszłości, zadań pierwszoklasy takich, jak: czytanie, pisanie, funkcjonowanie w grupie rówieśniczej, interakcje z osobami dorosłymi (nauczyciele), podejmowanie samodzielnych działań. Przewodnią rolą przedszkola, jako etapu bezpośrednio poprzedzającego rozpoczęcie nauki szkolnej, jest tu bezdyskusyjna. Edukacja przedszkolna nie traci na znaczeniu również w przypadku celów średnioterminowych rozumianych jako przygotowanie do całokształtu edukacji człowieka również w okresie dorosłości oraz celów długoterminowych obejmujących tak ogólne kategorie, jak poruszanie się w złożonej rzeczywistości społecznej i informacyjnej³⁶.

Zdaniem M. Kochan-Wójcik, „konieczność wprowadzenia w proces nauczania wstępnej diagnozy oraz monitorowania rozwoju dziecka stanowi podstawę współczesnej myśli psychopedagogicznej, która stawia osobę ucznia w centrum relacji edukacyjnej i ujmuje rolę nauczyciela jako towarzysza, mentora, dostarczyciela wzorców postępowania wspierającego rozwój swych podopiecznych. W tym ujęciu diagnoza funkcjonowania wychowanka umożliwia wyznaczenie adekwatnych i konkretnych celów pracy oraz dobór efektywnych form działania. Daje także możliwości współpracy z każdym, nawet najbardziej nietypowym uczniem, stwarzając bazę kształtowania relacji opartych na porozumieniu i posza-

³³ K. Stępnia, *Diagnoza przedszkolna*, „Wychowanie w Przedszkolu”, 63(2010)2, s. 23–24.

³⁴ I. Stańczak, *Diagnoza społecznego funkcjonowania dziecka w roli ucznia klas początkowych*, dz. cyt., s. 165.

³⁵ A. I. Brzezińska i M. Czub, *Wczesna opieka i edukacja dzieci w Polsce*, „Polityka Społeczna”, 38(2012)1, s. 15.

nowaniu indywidualności dziecka oraz poczucia sukcesu i kompetencji nauczyciela”³⁷.

Nauczyciel w roli diagnosty

Specyfika rozwoju psychofizycznego dziecka w wieku przedszkolnym wymaga od nauczyciela doboru i uwzględnienia naturalnych sytuacji oraz zadań do wykonania, które są na miarę możliwości psychofizycznych dziecka do 6. roku życia. W odniesieniu do dzieci w wieku przedszkolnym szczególnie niezbędna jest różnorodność metod i technik służących uzyskaniu bogatych i wyczerpujących informacji na temat umiejętności przejawiających się w obserwowalnych zachowaniach dziecka na terenie przedszkola³⁸. Należy mieć na uwadze, iż przeprowadzenie tak bardzo potrzebnej diagnozy, nie jest łatwe i wymaga od nauczyciela-diagnosty pewnych umiejętności. Odpowiedzialnie i profesjonalnie podchodzący do kwestii diagnozy nauczyciel powinien posiadać szereg kompetencji, które można podzielić na pewne kategorie. Po pierwsze są to kompetencje nieswoiste, niespecyficzne obejmujące umiejętności niezbędne w pracy każdego nauczyciela i ukierunkowane na różnorodne formy jego działań dydaktyczno-wychowawczych, nie tylko na diagnozę. Są to przykładowo kompetencje pedagogiczne, organizacyjne, wychowawcze, metodyczne i dydaktyczne. Obok nich ważne są zdolności osobowościowe ułatwiające nawiązywanie pozytywnych relacji z drugim człowiekiem. Coraz częściej wskazuje się również zestaw kompetencji bezpośrednio związanych z procesem diagnozowania³⁹. Nauczyciel-diagnosta zobowiązany jest nie tylko do biegłego poruszania się w zakresie technik. Jego wiedza i umiejętności muszą być wystarczające do opracowania całościowego i kompleksowego planu działania⁴⁰. Kompetentny diagnosta posiada wiedzę z zakresu taksonomii celów swego działania i potrafi dobrać do nich adekwatne strategie działania, uwzględniając potencjał dziecka w wieku przedszkolnym⁴¹. Wreszcie potrafi opisać zarówno aktualne możliwości wychowanka, jak również wyznaczyć strefę najbliższego rozwoju dziecka⁴². Niebagatelną sprawą jest posiadanie wszechstronnej wie-

³⁶ A.I. Brzezińska, J. Matejczuk, A. Nowotnik, *Wspomaganie rozwoju dzieci 5-7 letnich a ich gotowość do radzenia sobie z wyzwaniem szkoły*, „Edukacja”, 117(2012)1, s. 16.

³⁷ M. Kochan-Wójcik, *Diagnoza i monitorowanie rozwoju małego dziecka*, art. cyt.

³⁸ E. Płóciennik, *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, [w:] *Nauczyciel wczesnej edukacji na drodze do profesjonalnego mistrzostwa*, red. W. Leżańska, Łódź 2011, s. 213–227.

³⁹ Tamże, s. 218.

⁴⁰ M. Kochan-Wójcik, *Diagnoza i monitorowanie rozwoju małego dziecka*, art. cyt.

⁴¹ E. Płóciennik, *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, dz. cyt., s. 218.

⁴² M. Kochan-Wójcik, *Diagnoza i monitorowanie rozwoju małego dziecka*, dz. cyt.

dzy z zakresu rozwoju dziecka przedszkolnego, w tym szczególnie psychologicznych, pedagogicznych, społecznych i medycznych aspektów jego funkcjonowania. Wiedza ta daje obraz możliwości rozwojowych dzieci w określonym wieku oraz czynników mogących zakłócać ten rozwój⁴³, przez co pozwala ukierunkować diagnozę i wyczulić nauczyciela na istotne kwestie⁴⁴.

Każda diagnoza jest procesem wartościującym, w którym należy uporządkować jednostki na kontinuum „pozytywny – negatywny”, „gotowy – niewystarczająco gotowy” itp., by móc indywidualizować kierunki działań prowadzące do lepszego funkcjonowania jednostki⁴⁵. Ocenianie dziecka musi odbywać się w warunkach maksymalnego obiektywizmu, rzetelności i oddzielenia sądów od prywatnych przekonań i postaw diagnosty. W procesie diagnozy ważna jest również dyskrecja – aby zaobserwować naturalne zachowania dziecka, nie może mieć ono świadomości bycia ocenianym. Wreszcie diagnoza wymaga cierpliwości, jest to bowiem proces długotrwały, a wartościowanie, ocenianie, interpretowanie i wnioskowanie to jego finalne etapy, które są uprawnione dopiero w momencie posiadania obszernego i kompletnego materiału diagnostycznego⁴⁶.

Diagnoza w przedszkolu jest zatem czynnością wieloaspektową, złożoną i skomplikowaną, a jej prawidłowe prowadzenie wymaga od diagnosty odpowiednich kompetencji i umiejętności. Dodatkową trudność stanowi sama istota diagnozy polegająca na wnioskowaniu o tym co nieobserwowalne, niedostępne bezpośrednio, na podstawie tego co podlega bezpośredniej obserwacji⁴⁷.

Bez problemu w szeregach przedszkolaków dostrzec można dzieci o mniejszych bądź jeszcze nie odkrytych zdolnościach, jak i te o zdolnościach wybitnych. Jedne określa się mianem dzieci genialnych czy ponadprzeciętnie zdolnych, o innych mówi się zaś, że posiadają specjalne potrzeby edukacyjne⁴⁸. Należy jednak podkreślić, iż nie powinno się dążyć do ponaglenia dzieci, do przyspieszania ich rozwoju. Możliwości rozwojowe dzieci powinny się ujawniać w odpowiednim dla każdego przypadku czasie. Dlatego też zadaniem przedszkola jest wytworzenie warunków, aby było to możliwe, ponieważ każde dziecko ma swój indywidualny schemat rozwoju. Należy mieć na uwadze, iż „rozwój dzieci w tym wieku jest dynamiczny, ale jeszcze nie ukończony, co w istotny sposób powinno

⁴³ E. Płóciennik, *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, dz. cyt., s. 218.

⁴⁴ K. Stępnia, *Diagnoza przedszkolna*, art. cyt., s. 25–26.

⁴⁵ T. Wejner, *Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny*, art. cyt.

⁴⁶ K. Stępnia, *Diagnoza przedszkolna*, art. cyt., s. 26.

⁴⁷ E. Wysocka, *Człowiek a środowisko życia*, Warszawa 2007, s. 55.

⁴⁸ C. M. Nawrot, *Jak w przedszkolu wychowywać zdolne dzieci*, „Dyrektor Szkoły”, 155(2006)11, s. 54.

warunkować planowanie ich aktywności⁴⁹. To wskazuje na potencjał i możliwości drzemące w każdym dziecku, niezależnie od aktualnie rozpoznanych trudności i zaburzeń, a co więcej, implikuje pozytywne i optymistyczne podejście do pracy z dzieckiem, zakładające możliwość osiągnięcia pozytywnych rezultatów.

Efektom diagnozy powinna być szczegółowa wiedza na temat każdego wychowanka, dająca podstawy do indywidualizacji postępowania korekcyjnego. „Celem indywidualizacji jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i zapobieganie późniejszym niepowodzeniom szkolnym. Indywidualizacja działań edukacyjnych to dostosowywanie zadań edukacyjnych do możliwości dziecka i wykorzystywanie tych możliwości⁵⁰. Należy jednak pamiętać, że podstawą indywidualizacji działań jest diagnoza. Wszelkie formy indywidualizacji zarówno dzieci ze specjalnymi potrzebami, jak i pozostałych, opierać się muszą na dokładnym poznaniu dzieci. „Jeśli nauczyciel pozwoli na osiągnięcie sukcesu na miarę możliwości, wówczas dziecko ma szansę na zrobienie rozwojowego kroku do przodu. Dziecko ze specjalnymi potrzebami ma także prawo odnaleźć własne miejsce w społeczności, a nauczyciel powinien tworzyć warunki, aby mu to umożliwić⁵¹.

Podstawowe formy postępowania diagnostycznego

Podstawową i najbardziej pomocną, a jednocześnie bezpośrednio dostępną w codziennej pracy nauczyciela techniką gromadzenia informacji w toku diagnozy przedszkolnej jest obserwacja. Postrzeganie dziecka w trakcie jego codziennego funkcjonowania w środowisku przedszkola powinno uwzględniać uprzednio wyznaczony cel obserwacji oraz przebiegać zgodnie z określonym planem. Diagnoza nie może być wynikiem jednorazowego aktu obserwacji, lecz stanowić zwiędzenie wnikliwych, systematycznych i wielokrotnie powtarzanych działań⁵². E. Płóciennik zwraca uwagę na konieczność prowadzenia obserwacji w naturalnym środowisku dziecka, co „umożliwia poznanie umiejętności, zdolności i kompetencji dziecka oraz wyjaśnienie kontekstu jego osiągnięć i trudności wynikających ze specyficznych warunków życia i kształcenia⁵³. Obserwacja ma być zatem dyskretnym, niczym niewyróżniającym się działaniem

⁴⁹ J. Jastrząb, *Jak przygotować dziecko sześciolatnie do roli ucznia*, "Wychowanie w przedszkolu", 62(2009)5, s. 58.

⁵⁰ K. Stępiak, *Indywidualizacja działań edukacyjnych*, „Wychowanie w Przedszkolu”, 63(2010)5, s. 26.

⁵¹ Tamże, s. 26

⁵² *Diagnoza przedszkolna*, <http://www.kpcen-torun.edu.pl/file/get/bf578f07ef93640f56f681721d4943d7> Bydgoszcz 2011 s. 17 (dostęp: 20.07.2014).

⁵³ E. Płóciennik, *Diagnoza pedagogiczna jako informacja o poziomie opanowania czynności przez dziecko w wieku przedszkolnym*, art. cyt.

towarzyszącym normalnej, codziennej aktywności dziecka (np. w czasie swobodnej zabawy, podczas wypełniania odpowiedzialnych zadań, pracy w grupie)⁵⁴. W celu wszechstronnego rozpoznania potrzeb, deficytów i mocnych stron dziecka obserwację uzupełnić można szeregiem technik pomocniczych takich, jak: zadania praktyczne, obrazki statyczne i dynamiczne czy karty pracy. Ważne jest, aby zastosowane sposoby poznania dziecka i oceny stopnia jego rozwoju charakteryzowały się różnorodnością poziomu trudności, zaczynając od zadań najłatwiejszych, by małymi krokami, lecz systematycznie podnosić poziom trudności, co umożliwia rejestrowanie nawet subtelnych postępów funkcjonowania dziecka. Działalność diagnostyczna powinna mieć również walor edukacyjny, dlatego należy projektować ją tak, by jednocześnie pobudzać rozwój dziecka poprzez stymulowanie procesów poznawczych, wyobraźni, pamięci, uwagi, koncentracji, umiejętności słuchania ze zrozumieniem oraz konstruowania własnych wypowiedzi.

Nauczyciel decydując się na określony program nauczania, zwykle otrzymuje specjalnie przygotowane do jego treści narzędzia wspierające diagnozę. Są to tzw. karty pracy umożliwiające ocenę ilościową i jakościową funkcjonowania i rozwoju dziecka oraz indywidualizację podejścia pedagogicznego⁵⁵. Diagnoza powinna być uzupełniona stałym kontaktem i rozmową z dzieckiem w celu podtrzymywania u dziecka zainteresowania wykonywaną pracą i zachęcania go do dalszego wysiłku oraz twórczej modyfikacji swej aktywności, co może się przyczynić do rozpoznania faktycznego poziomu rozwoju oraz tkwiącego w dziecku potencjału i ewentualnych trudności⁵⁶.

Jak już zostało zasygnalizowane, celem działań nauczycieli przedszkolnych powinno być stworzenie warunków, w których ich podopieczni będą się mogli jak najlepiej rozwijać, a narzędziem to umożliwiającym jest wszechstronna i pogłębiona diagnoza. Należy jednak pamiętać, że dobro dziecka powinno zawsze przeważać nad potencjalnymi korzyściami płynącymi z diagnozy. Informacje zdobyte kosztem poczucia bezpieczeństwa, samooceny, motywacji do pracy, lęku i niepewności, nawet jeżeli najbardziej szczegółowe, dogłębne i obiektywne tracą swoją wartość. Ponadto chociaż diagnoza ze swej natury nosi znamiona wartościowania, nie może się przyczyniać do stygmatyzowania żadnego dziecka. W procesie rozpoznania i oceny możliwości rozwojowych osiągnięć dziecka postuluje się stosowanie diagnozy pełnej, obejmującej zarówno diagnozę

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ E. Płóciennik, *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, dz. cyt., s. 216.

⁵⁶ Tamże, s. 215

negatywną, jak i pozytywną. Diagnoza negatywna, będąca pierwszym etapem całego postępowania, polega na wskazaniu i opisie przyczynowo-skutkowym wszelkich trudności, słabości, zaburzeń i negatywnych aspektów funkcjonowania dziecka. Dla zrównoważenia tego opisu stosuje się diagnozę pozytywną stanowiącą przeciwieństwo diagnozy negatywnej. Zadaniem diagnozy pozytywnej jest bowiem uchwycenie mocnych stron, pozytywnych cech i zasobów dziecka będących punktem wyjścia dla projektowania i podejmowania działań kompensacyjnych⁵⁷. Choć każda diagnoza rozpoczyna się od wskazania tego, co w badanej sytuacji jest złe, niepożądane i wymagające zmiany, to wyniki diagnozy pozytywnej stanowią realną podstawę projektowania skutecznego oddziaływania nauczycielskiego⁵⁸.

Oczywiście informacje zebrane w toku diagnozy nie służą jedynie nauczycielowi. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku wskazuje, iż diagnoza przedszkolna jest narzędziem użytecznym również dla rodziców oraz pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych⁵⁹. Rodzice mają szansę na lepszą orientację w zakresie gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej, co daje im możliwość podjęcia optymalnych dla ich dziecka decyzji oraz adekwatnej odpowiedzi na jego potrzeby⁶⁰. Ponadto kontakt z rodzicami to również cenne źródło wiedzy o dziecku, jego zachowaniach w innym niż przedszkole środowisku, postawach wobec edukacji przedszkolnej. Dodatkowe walory informacji o dziecku pochodzących od rodziców związane są z tym, iż zachowania dziecka zaobserwowane przez rodziców pozostają w dużej mierze niezależne od wpływu specyficznych warunków przedszkola⁶¹.

Wszechstronne poznawanie dzieci – ich umiejętności, kompetencji, zdolności, zainteresowań, a także problemów, deficytów, braków i słabości – to przede wszystkim obowiązek i misja każdego wychowawcy. Uświadomienie sobie z jednej strony korzyści płynących z diagnozy przedszkolnej, z drugiej zaś całej złożoności i trudności owego procesu jest pierwszym krokiem do podnoszenia jakości i efektywności kształcenia na każdym etapie edukacji człowieka. Diagnoza przedszkolna to nie tylko rozpoznanie zaistniałego stanu rzeczy przypominające opis uchwyconej jak na fotografii chwili. To również, a może przede wszystkim, aktywne, długo-

⁵⁷ B. Skatłania, *Diagnostyka pedagogiczna*, dz. cyt., s. 25.

⁵⁸ E. Wysocka, *Psychopedagogiczny model diagnozy edukacyjnej – struktura i reguły poznania*, [w:] *Diagnoza i ewaluacja w przemianach edukacyjnych*, red. K. Wenta i E. Perzycka, Szczecin 2007, s. 177.

⁵⁹ *Diagnoza przedszkolna*, art. cyt.

⁶⁰ K. Stępiak, *Diagnoza przedszkolna*, art. cyt., s. 23.

⁶¹ E. Płóciennik, *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, dz. cyt., s. 217.

fałowe działanie, które w sposób bezpośredni lub pośredni może wpływać na szeroko rozumiane funkcjonowanie psychospołeczne dziecka.

Nauczyciel-diagnosta to dyskretny obserwator, niedający konkretnych odpowiedzi, a jedynie podpowiada, wskazuje drogę, nakreśla strefę najbliższego rozwoju, w kierunku której dziecko podąża samo, ucząc się i odkrywając otaczający je świat. Poprawnie przeprowadzona diagnoza może okazać się kluczem do sukcesu edukacyjnego dziecka, bez względu na to, czy podejmie ono naukę szkolną w wieku sześciu czy siedmiu lat.

Podsumowanie

Obniżenie wieku rozpoczęcia nauki szkolnej do 6. roku życia okazało się tematem kontrowersyjnym zarówno wśród rodziców, jak i specjalistów (nauczycieli, pedagogów, psychologów). Pośród obaw wynikających z tych zmian ważne miejsce zajmowała kwestia gotowości dziecka sześciolatniego do pomyślnego wkroczenia w etap nauki szkolnej. Ponieważ dzieci różnią się między sobą pod względem tempa rozwoju oraz środowiska życia, wymagają zróżnicowanego wsparcia w osiąganiu satysfakcjonującego poziomu gotowości szkolnej. Warunkiem osiągnięcia dobrych rezultatów jest praca z dzieckiem, adekwatna do indywidualnych potrzeb każdego dziecka. W celu jak najlepszego przygotowania przedszkolaka do roli ucznia należy zatem wszelkie działania poprzedzić gruntowną i dokładną diagnozą jego sytuacji.

Diagnoza rozumiana jako rozpoznanie i szczegółowy opis złożonego stanu rzeczy wraz z przewidywaniem rozwoju funkcjonuje w naukach pedagogicznych od początku XX wieku. Znaczenie diagnozy w pedagogice docenione zostało już na początku XX wieku.

Diagnoza przedszkolna wpisuje się we współczesną myśl pedagogiczną stawiającą na pierwszym miejscu dziecko, a nauczycielowi nadającą rolę wspierającego rozwój towarzysza i dostarczyciela wzorców postępowania.

Diagnoza przedszkolna jest procesem złożonym i skomplikowanym, stawiającym nauczycielowi duże wymagania i obarczającym go odpowiedzialnością moralną. Wymaga umiejętnego stosowania zróżnicowanych i komplementarnych wobec siebie metod, spośród których prym wiedzie obserwacja, umożliwiająca rejestrowanie spontanicznych i nieobciążonych zmienną aprobaty społecznej zachowań dziecka w całym spektrum codziennych sytuacji i zadań. Diagnoza nie jest działaniem jednorazowym, lecz długotrwałym procesem. Nauczyciel powinien poznać dziecko, móc określić jego mocne i słabe strony. Dzięki temu będzie mógł dostosować swoje działania tak, aby jak najlepiej zrozumieć psychospołeczny rozwój dziecka, dzięki czemu będzie w stanie zaprojektować działania

edukacyjne w odpowiedni sposób. Nauczyciel diagnozujący dziecko powinien nie tylko posiadać wiedzę na temat technik stosowanych podczas diagnozy, ale musi również poprawnie je stosować. Nauczyciel-diagnosta jasno określa cele swojego działania, dzięki czemu może dobrze zaprojektować strategię tegoż działania. Umiejętności i przygotowanie nauczyciela-diagnosty są niezwykle istotne, ponieważ w znacznym stopniu jest on odpowiedzialny za edukacyjny sukces przedszkolaka.

Bibliografia

Brzezińska A.I., Matejczuk J., Nowotnik A., *Wspomaganie rozwoju dzieci 5-7 letnich a ich gotowość do radzenia sobie z wyzwaniem szkoły*, „Edukacja”, 117(2012)1.

Brzezińska A.I., Czub M., *Wczesna opieka i edukacja dzieci w Polsce*, „Polityka Społeczna”, 38(2012)1.

Diagnoza przedszkolna, Bydgoszcz 2011, s. 8, <http://www.kpcen-torun.edu.pl/file/get/bf578f07ef93640f56f681721d4943d7> (dostęp: 20.07.2014).

Dzierzgowska I., *Przedszkola wielu możliwości*, „Dyrektor Szkoły”, 166(2007)10.

Jarosz E., *Wybrane obszary diagnozowania pedagogicznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002.

Jastrząb J., *Jak przygotować dziecko sześciolatnie do roli ucznia*, „Wychowanie w Przedszkolu”, 62(2009)5.

Kochan-Wójcik M., *Diagnoza i monitorowanie rozwoju małego dziecka. Wprowadzenie*, „Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Przedszkoli”, Wrocław 2005, <http://www.oskko.edu.pl/wroclaw-05-2005> (dostęp: 23.07.2014).

Króliczek J., Pawlita H., *Kondycja wychowania przedszkolnego*, „Dyrektor Szkoły”, 150(2006)6.

Lisowska E., *Diagnostyka pedagogiczna w pracy z dzieckiem i rodziną*, Wydawnictwo Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2008.

Marzec-Holka K., *Wybrane zagadnienia diagnostyki pedagogicznej*, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Bydgoszcz 1990.

Nawrot C.M., *Jak w przedszkolu wychowywać zdolne dzieci*, „Dyrektor Szkoły”, 155(2006)11.

Płóciennik E., *Diagnoza pedagogiczna jako informacja o poziomie opanowania czynności przez dziecko w wieku przedszkolnym*, Toruń 2010, s. 269, dostęp online, http://www.ptde.org/file.php/1/Archiwum/XVI_KDE/plociennik.pdf (dostęp: 03.07.2014).

Płóciennik E., *Kompetencja diagnostyczna nauczyciela w świetle podstawy programowej wychowania przedszkolnego*, [w:] *Nauczyciel wczesnej edukacji na drodze do profesjonalnego mistrzostwa*, red. W. Leżańska, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.

Podgórecki A., *Charakterystyka nauk praktycznych*, PWN, Warszawa 1962.

Skalbania B., *Diagnostyka pedagogiczna. Wybrane obszary badawcze i rozwiązania praktyczne*, „Impuls”, Kraków 2011.

Stańczak I., *Diagnoza społecznego funkcjonowania dziecka w roli ucznia klas początkowych*, [w:] *Diagnoza i ewaluacja w przemianach edukacyjnych*, red. K. Wenta, E. Perzycka, Wydawnictwo DiDN, Szczecin 2007.

Stępnia K., *Diagnoza przedszkolna*, „Wychowanie w Przedszkolu”, 63(2010)2.

Stępnia K., *Indywidualizacja działań edukacyjnych*, „Wychowanie w Przedszkolu”, 63(2010)5.

Styczyńska M., *Wspomaganie rozwoju dziecka przedszkolnego*, „Dyrektor Szkoły”, 166(2007)10.

Surma B., *Gotowość szkolna do uczenia się matematyki dzieci sześciolletnich w przedszkolu Montessori – raport z badań*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce”, 28(2013)2.

Szumilas E.M., *Zdrowie i rozwój polskich sześciolatków*, „Wychowanie w Przedszkolu”, (2008)6.

Wejner T., *Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny*, Wrocław 2012, s. 330, dostępny online, http://www.ptde.org/file.php/1/Archiwum/XVIII_KDE/XVIII%20KDE%20-%20referaty/Wejner.pdf. (dostęp: 12.07.2014).

Włoch S., Włoch A., *Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, „Zak”, Warszawa 2009.

Wysocka E., *Człowiek a środowisko życia*, „Zak”, Warszawa 2007.

Wysocka E., *Psychopedagogiczny model diagnozy edukacyjnej – struktura i reguły poznania*, [w:] *Diagnoza i ewaluacja w przemianach edukacyjnych*, red. K. Wenta i E. Perzycka, Wydawnictwo DiDN, Szczecin 2007, s. 177.

Ziemski S., *Problemy dobrej diagnozy*, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1973.

Streszczenie

Obniżenie wieku szkolnego oraz kontrowersje związane z tym tematem skłaniają po raz kolejny do refleksji nad zagadnieniem gotowości dziecka sześciolletniego do podjęcia nauki w szkole. W artykule zwrócono uwagę na duże znaczenie edukacji przedszkolnej w przysposabianiu

dziecka do efektywnego wypełniania obowiązku szkolnego oraz osiągnięcia sukcesu edukacyjnego. Na przedszkolu jako instytucji opiekuńczo-wychowawczej spoczywa zadanie zapewnienia dziecku warunków do wszechstronnego rozwoju oraz wyposażenia go w kompetencje i umiejętności niezbędne uczniowi pierwszej klasy szkoły podstawowej. To właśnie w przedszkolu rozpoczyna się edukacja człowieka, a jej przebieg rzutuje na dalsze edukacyjne oraz życiowe losy jednostki. W artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jak postępować, aby zapewnić szanse na sukces edukacyjny dzieciom przygotowującym się do wejścia w nowy i wymagający etap życia, jakim jest podjęcie nauki szkolnej. Autorki zwróciły uwagę, iż warunkiem skutecznego oddziaływania na dziecko jest wszechstronna i całościowa znajomość jego cech zarówno pozytywnych, jak i negatywnych, dzięki czemu nauczyciel może prowadzić zindywidualizowane postępowanie dydaktyczno-wychowawcze i kompensacyjne. W tym kontekście trafna, całościowa i pogłębiona diagnoza staje się orężem wyzwalającym potencjał i możliwości dziecka, umożliwiając eliminowanie przyczyn powodujących deficyty w rozwoju oraz wyrównywania szans. W artykule podkreślono również znaczącą rolę wychowawcy, który, będąc głównym twórcą sukcesu edukacyjnego dzieci, jest odpowiedzialny za prowadzenie systematycznej i celowej diagnozy przedszkolnej.

Słowa kluczowe: diagnoza, edukacja przedszkolna, edukacja wczesnoszkolna, gotowość szkolna, przedszkole, sukces edukacyjny.

Proper Diagnostic Assessment of Preschool Children as a Platform for Ensuring Educational Success

Summary

The lowering of the age at which children begin their schooling, and the controversy surrounding this issue, have once again prompted reflection on the problem of the suitability of six-year-olds to attend school. This article draws attention to the significance of preschool education for the child's effective fulfillment of compulsory schooling – for achieving educational success. Kindergarten, as an institution that fulfils both a caregiving and an educational role, is essential, both to provide the right conditions for overall child development and to endow a child with the competencies and skills needed by pupils in their first year at primary school. In reality a child's education already begins at kindergarten level, and from the very beginning the quality of the education they receive has an impact on their success – both in education and in life.

The current article attempts to answer the question: what should be done to give children preparing for entry into the new and challenging phase of life that is school attendance the optimum chances for educational success? The authors point out that the only sound basis for impacting positively on a child's development is possession of a comprehensive and deep knowledge of their characteristics, including both positive and negative features, so that the teacher is able to tailor their educational, didactic and care-oriented activities to the individual child. In this context, accurate, comprehensive and thorough diagnosis becomes a major aid to unlocking the child's potential and possibilities, eliminating the causes of likely problems and making the beginning of the educational process fair and equal for all. The article also highlights the important role of educators, who are the main creators of children's educational success and are responsible, moreover, for conducting a systematic and properly thought through pre-school diagnostic assessment.

Keywords: diagnostic assessment, preschool education, early school education, school readiness, kindergarten, educational success.

Adresy do korespondencji:

Mgr Marta Kromka
Uniwersytet Jagielloński,
Instytut Pedagogiki
e-mail: kromka.marta@gmail.com

Mgr Katarzyna Ptaśnik-Cholewa
Uniwersytet Jagielloński,
Instytut Pedagogiki
e-mail: k.ptasnik@interia.pl